

Makten och forskningens integritet

Universitetet är faktiskt inte bara ett hotell för fria företagare i mammons rike

Västerbolleus Kuriren
25/4-2002

Med hjälp av maktspråk offerar ledningen en bit av universitetets självständighet på paragrafrytteriets och den byråkratiska eller legalistiska effektivitetens altare. Rapporten om förbisedda krav på vetenskaplighet och integritet i Uman Genomics-affären är inget som universitetsledningen bryr sig om.

Det tror i vart fall Kristo Ivanov.

MAKTENS ARROGANS vid universitetet var rubriken på en debattartikel som publicerades i VK i fjol (3/4) angående brister i universitetets arbetsmiljö. Då gällde det av ledningen ignorerade och obesvarade skrivelser, rädsla för repressalier, politisk korrekthet, magistralt överförmynderi, långtids-sjukskrivningar etcetera. Ett par veckor senare (25/5) var det dags för en uppföljning som anknöt till lärares situation i allmänhet och som rubricerades "Lärarna tystas, eliterna reser".

Nu har maktens arrogans bidragit till att ytterligare tysta universitetslärarna, och det gäller deras hemsidor på Internet. Upprinnelsen är en anmodan från universitetsjuristen utan hänvisning till lagparagrafer eller beslut och utan respekt för arbetsledningsansvar. Förbi rektor, dekanus och prefekt riktas anmodan direkt och personligt till en adjunkt på en institution.

Denne anmodas att snarast inhämta samtycke från personer som namnges i ospecificerade skrifter han publicerat och länkat till hemsidan, eller ta bort dito skrifter. Och så avslutas det hotfullt myndiga e-brevet med att "Jag kommer att kontrollera efterlevnaden om två veckor", följt, några dagar senare, av den magnifikt avslutande repliken: "Jag har inget att tillägga" som kryddas med att han "överlämnar frågan till berörda beslutsfattare för erforderliga åtgärder".

Det hör till saken att universitets-

ledningen finner att det är i sin ordning att också skapa en kaffestämning kring det hela. Fotfolket som åthugas på institutionen får inledningsvis inte ens veta att någon utomstående lär ha hört av sig till universitetsjuristen och klagat på något okänt innehåll i någon webblänkad skrift.

Ännu mindre får man veta vem som klagat och om vad. Även den här gången upplever anställda åter en "maktens arrogans" och enkelriktad, befalande och dunkel kommunikation som ytterligare tystar universitetspersonalen. Det gäller förresten även de senaste integritetsstureorna kring bioteknikföretaget Uman Genomics och dess spräckta förslag till avtal med Umeå universitet och landstinget (VK 10/4 och följande dagarna) som gällde att "skapa möjligheter att investera stora pengar i verksamheten".

Starka ledningar och stora pengar tillåter visst inte slöseri av tid och uppmärksamhet i form av debatt som trots honnorsord om universitetets "tredje uppgift" i nedlåtande ton benämns som polemiskt "journalistisk". Universitetets rektor uppgavs då ha slagit fast att landstingsstyrelsens demokratiskt fattade beslut om Uman Genomics avspeglar bara okunskap och oförstånd. Tala om integritetskränkning.

Man kan då undra vad som avspeglas i många formellt och förment korrekta beslut på universitetsledningsnivå. Den stora frihet som ledningen åtnjuter kan göra det psykologiskt svårt för enstaka ledare att inse att man trots allt också är anställd tjänsteman och att universitetet faktiskt är en statlig myndighet och inte bara ett hotell för fria företagare i mammons rike.

UNIVERSITETSJURISTEN LÄR inte vara behörig att agera som personuppgiftsansvarig utan endast som personuppgiftsbud enligt Personuppgiftslagen (PUL, 1998:204). Helt följdriktigt så ignorerar hans anmodan flera punkter i lagen där integritet, saklig-

DEBATT

Dimridå ska lugna politikerna

JAG BLIR så trött på det här. Landstinget och Uman Genomics ändrar ju på förslaget till avtal så ofta så att man blir vr-

Om proverna inte får lämnas ut i vissnytt, har dåningen betydelse om landstinget och universitetet består två miljoner

het och opartiskhet, symptomatiskt och påpassligt nog inte ens finns definierade. Bortsett från tolkningar av §7 angående undantag för journalistiskt eller litterärt uttryck, eller §9 för vetenskapliga ändamål, så finns till exempel §10 ang arbetsuppgifter av allmänt intresse eller intresse för tredje man, §15 om redan offentliggjorda uppgifter, §19 om samhällsintresse, samt §25 om information som den omnämnde redan känner till. Och så skall vi helst inte tala om allmänhetens rätt att ta del av allmänna handlingar.

De flesta punkterna rör alltså överväganden som ligger utanför personuppgiftsombudets kompetens. De förutsätter den uteblivna intellektuella dialogen med personuppgiftsansvarige på institutionen, möjligen i samråd med dekanus då rektor legalistiskt tycks ha av sagt sig sitt ansvar.

Det är sådan dialog som universitetsledningen magnifikt klippte av med sitt maktspråk för att offera en bit av universitetets självständighet på paragrafrytteriets och den byråkratiska eller legalistiska effektivitetens altare. För att undanröja tvivel i detta avseende skyndar rektor att skriva under det av universitetsjuristen författade och näst intill oläsliga ad-hoc beslut

VK 22/. Ett av flera exempel där enskilda pekar på missförhållanden som universitetsledningen inte kommer att bry sig om - menar skribenten.

den 26/3 som garanterar, om inte ytterligare integritet eller personlig integritet, så åtminstone ledningens ryggrhet.

Översatt och sammanfattat står det där att "ovillkorligen skall gälla att personuppgifter inte får publiceras på universitetspersonalens hemsidor där någon inte lämnat samtycke och känner sig kränkt av omnämmandet eller av annat skäl inte vill bli omnämnd, eller om det rimligen kan antas att vederbörande inte vill bli omnämnd". Man kommer inte ens på tanken att både integritet och objektivitet kunde främjas bättre genom att till exempel ge berörda utomstående rätt att få gemälen publicerade på universitetets hemsidor än genom att tvinga bort lärarnas originaldokument.

Medan den bidrar till den kollegiala kontrollens ("ansvarige utgivares") död är ledningen oroad för att mindre vetande lärare skall i sitt förmenta och odefinierade myndighetsutövande som i praktiken endast gäller vissa formella beslut rörande personer utföra övergrepp på enskilda genom att omnämna dem i sina rapporter.

Den observerar dock att den själv utför övergrepp på sina anställda och ytterligare försämrades arbetsmiljö genom den egna grötmy-

diga, hotfulla och nedlåtande attityd.

Nationalencyklopedin (NE) påminner oss om offentlighetsprincipen och om att öppenhet och fri åsiktsbildning är enligt regeringsformen en av grundvalarna i vårt samhälle. Den påminner oss också om att det finns mycket vettigare sagt om objektivitet än svepande honnorsord som saklighet eller opartiskhet. NE påminner också om att vi inte behöver paragrafrida på dunkla odefinierade begrepp som integritet då det redan finns sådant som enskilds anseende, privatlivets helgd, ärekränkning, förtal och förolämpning, respekt, frihet och värdighet, förnedring, diskriminering och indoktrinering.

DET FANNS en tid då kunskapsarbetare som då hette filosofer var vägländande i reformer och tolkning av lagstiftningen. Det kunde kosta en Sokrates livet. Idag upplever sig universitetsledningen behöva hålla ryggen fri och spara krafterna för att i stället ro i hamn "de stora pengarna" och "de stora projekten", likt Uman Genomics vars förverkligande ansågs hotat av enbart besvärande, bagatelliserad "journalistisk" debatt kring denna forsknings integritet.

Det tyder på att universitetsledningen, liksom vid tidigare av mig påtalade tystnad och rädsla för repressalier hos universitetsanställda, inte heller denna gång kommer att bry sig om de senaste rapporterna (Nygren i VK 20/4, Nilsson 22/4, Bygren med flera 23/4) om "fingrarna i honungsburken", dimridåer, tystnad och rädsla för repressalier i samband med eventuellt förbisedda krav på vetenskaplighet och integritet i Uman Genomics-affären.

Uman Genomics eller hemsidor: principfrågan är densamma. Inhäjltystande och kollegialitetens död, eller erkännande att även en ledning kan tänka fel?

(VK 25/4-02)

KRISTO IVANOV
professor, informatik i Umeå